

METODY kvalitativního výzkumu – seminář Marcela Tomáška:

1. **case studies**, případová studie, na základě rozboru je možné rozlišit různé způsoby událostí – jejich typologii
2. **etnografie, zúčastněné pozorování (participant observation)**
  - vyjede se do terénu, obhlídne to, jak to tam vypadá, vzorce chování, specificky znaky kultury, zkoumání subkultury např.
3. **etnometodologie**
  - Goffman: *Všichni hrajeme divadlo*, aplikace divadelních principů na společnost, v životě má každý divadelní roli, svět je divadlo, napsal další důležitou knížku *Stigma* – jak je sociálně konstruované stigma, metodologicky je etnometodologie širší než Goffman – znamená to specificky se podívat na interakci člověka se společenskými úzy
  - statika (dané vztahy) x dynamika (změna, transformace), funkce tak, jak byly postavené, přestaly platit, hrálo se divadlo, začalo se to hrát úplně jinak, naplnilo se to něčím jiným
  - někde funkce dobíhají, jinde se naplňují něčím jiným nebo totálně padají
  - změny, které se tak zkoumají, jsou subjektivní a nezávislé na politice, institucích – není třeba zkoumat změny rozhodnuté a implantované seshora
  - funguješ v rámci uspořádání, dojde ke změně, nesmí to být důsledek institucionální proměny!
4. **interpretative practice**
  - ujasnit si, co hledám – pro nás zajímavé divadelní a politické projevy, mělo by to být z pozice účastníka ten rozbor, ta interpretace by bez pohledu praxe-interakce byla diskursivní analýzou!!

relevantní metody k výzkumu:

1) historical social science (de facto oral history)

- ujasnit si principiální pojmy – historie, sociologie – soc. hledá zákonitosti a generalizace ve vztahu ke společnosti, historie konkrétní událost, jak k nim došlo v čase a v prostoru – metodicky tedy jakési střety – teatrologie u nás historická – historie jako příběh prožitých zkušeností (subjektivita, pamětníci x objektivita, nezažil to – jak ti lidé to vnímají – jak se dá určit vlastně ještě nedávná historie, zda jde objektivně určit, co se tam stalo v čase a prostoru
- různé druhy paměti
- sumarizace události – jako člověk již interpretuji, někde se nedá používat hledisko objektivity, je to různé, ale někdy je asi nutné na objektivitu rezignovat, jednotlivé skupiny podle tématu a období si musí zvolit vlastní metodu v závislosti na tom, jak to v té době fungovalo
- sociální postavení vypravěče
- strach, že to nikdy nebude objektivní, ano, kvalitativní metody nemohou být nikdy ze své podstaty objektivní
- možnost věci interpretovat jako text, nebrat je jako pramen – analýza toho, jak to vidí lidé, kteří to píšou
- 1) popis času, místa události, 2) aplikace interpretačního rámce!!!
- nevytváří falešné historické interpretační rámce – odhalení toho, jak to člověk vidí, jak jeho pohled utváří zázemí
- otázky reflexivity – nejen existující narativní rámce

2) biografická metoda

- sledují se biografie jednotlivých osob – odhalí se specifický vývoj biografii lidí v té době, hloubkově se dá zkoumat i jedna biografie, důležité změny v čase, vývoj

3) Ukotvená teorie – Grounded Theory

– nejobvykleji prezentovaná metoda – proces je takový, že člověk přistoupí k fenoménu, neví, co chce odkrýt, jen si vymezí oblast, problematiku, sbíráním dat či rozhovory atp. se snaží určit důležité kategorie, ze kterých se pak začne sestavovat interpretace situace, ale nejen na základě sběru dat a nejen na tom, co je akademicky napsáno, používá i sekundární a interpretující literaturu k vytvoření teorie o daných sbíraných datech, souběžně se sbíráním dat se nechá ovlivnit sekundární literaturou atd. – na základě objevených kategorií v interakcích s literaturou vytváříme vlastní teorii.

DALŠÍ ZDROJE A VÝSLEDKY VÝZKUMU NA KATEDŘE:

TERAZ! Animacja kultury/Culture animation NOW!, Stowarzyszenie Katedra Kultury, Varšava 2006

- vidět kulturu jako dynamický a komplexní celek – kombinaci vzorů, postojů, chování, kulturních praktik, mezilidských vztahů, institucí, paradigmat (poznání), tradic, modelů sociálního chování, vědy a zkušenosti, struktur rodinných a společenských skupin a prostředky výrazu a komunikace

- antropologická perspektiva vidí lidský subjekt v celé své komplexnosti – se svou kulturní, sociální a osobní zkušeností, které jsou svázány s konkrétním místem a časem

- vědomí faktu, že všichni nosíme naše vlastní kulturní brýle, je prvním krokem ke schopnosti vidět šířeji, vyjít ze svého světa a chtít se setkat s odlišnou identitou

TEATRALITA MĚSTSKÝCH VEŘEJNÝCH UDÁLOSTÍ – nejzajímavější postřehy – jaro 2011

Kratochvílová D. – Demonstrace za spravedlivou společnost pro všechny generace

- všímá si, že demonstranti ponechali před improvizovaným pódiem volný **půlkruhovitý prostor** – Čím to je? Aparaturou? Nebo je to přirozené vytvoření rampy?

Havlíková, Havelková, Jirešová, Kamenská – Pochod Moravanů

- všímají si stejné věci jako D. Kratochvílová: Diváci stále postávali se vztyčenými vlajkami v **nepravdělném půlkruhu** před improvizovaným jevištěm. – Čím to je? Děje se tak na koncertech? Děje se tak při pouličním divadle? Je to pro viditelnost a slyšitelnost? Vytváří se to skupinově nebo je to nějaký atavismus?
- Popisují: tzv. **publikum publika, diváci diváctví** – náhodní kolemjdoucí, kteří mají možnost sledovat jak řečníky, tak samotné účastníky (diváky). Ale jakmile tento náhodný pozorovatel zareaguje na pozorované dění, stává se z něj rovněž účastník akce. – **model hry ve hře** či **divadla na divadle**, který je tak typický pro městské divadlo (alžbětinské, francouzský klasicismus, španělský zlatý věk)!!!
- Všímají si dalšího rámcování situace natáčením na kameru samotnými organizátory – nazývají to **mediální diváctví**. Píší o zcizující funkci – nerozumím.

Rotnáglová – Ulice Brna – 23. 3.

- všímá si výhodného umístění improvizované scény mladého kytaristy: jeho místo bylo i přesto dobře strategicky zvolené – přímo naproti bankomatu. Lidé stojící ve frontě se tedy museli zastavit poblíž něj, ačkoliv ne primárně kvůli poslechu. – **vynucené** či **vnučené diváctví**?
- Všímá si nepřipravenosti k diváctví: Ulice Masarykova byla poměrně plná lidí, většina pospíchá, prochází se sklopenou hlavou.

- Promo akce ve Vaňkovce, kde dva aktéři převlečeni za oranžové plyšové medvědy rozdávali dětem bonbony. Všimá si vděčnosti dětského diváka a naopak laxnosti jeho rodičů.

Frybortová – Ulice Brna – 23. 3.

- všimá si momentu, **příznakovosti zastavení, stání**: tím, že stojí a určitým způsobem nás nutí k vzájemné komunikaci, se vydělují z proudícího se davu.
- Vystihuje charakter situace u vietnamského prodejce hraček, který prezentoval své hračky na baterky: Loutkové divadlo bylo na světě. Protože **situace neměla žádný vývoj**, brzy skončila a po příchodu nového diváka se opět opakovala.
- Atraktivitu možných teatrálních situací spojuje se **znakovostí**: Tyto dvě odlišné situace (pohybující se hračky a kázající kněz) mají jeden společný rys – v obou případech se pracuje se znakovým systémem, který se výrazně odlišuje od znakového systému obyčejné ulice. Proto pro nás tyto situace byly natolik teatrální a poutaly naši pozornost.

Černický – Ulice Brna – 24. 3.

- všimá si, že sám byl vnímán davem (stal se aktérem), protože se v průchodu, kde procházejí lidé zastavil – Vyplývá z toho, že scéna na ulici není statická. Respektive pohyb na ulici (chůze) je bezpříznakový a naopak zastavení (případně běh) vzbuzuje pozornost! **Příznakovost zastavení**.
- Všimá si **inverzního herectví chodců**: Hráli na své okolí i na žebráky, že je nevidí.
- Všiml si momentu, kdy jsme se bavili s hudebníkem na Poštovské a zrušili tak jeho roli aktéra: V momentě přímé interakce teatralita zaniká. – Je teatralita spjata s divadelní distancí? Znakovostí? Nebo jen hudebník kvůli nám vystoupil z role a na chvíli byl – byť na ulici – v zákulisí své role?
- Píše: Aby se teatralita v městě projevila, je potřebné, aby nedošlo **k přímé interakci** mezi divákem a hercem, aby se divák na herci díval jako na hudebníka či performeru, ne jako na konkrétní osobu.

Kratochvílová M. – Ulice Brna – 26. 3.

- měla sobotní, poklidný den, přesto si všimá, že i pomaleji procházející se chodci: nebyli **vytrženi z automatismu** nějakou teatrální akcí. – to je přímo Šklovského koncepce **ozvláštnění**
- teatrální akci charakterizuje jako něčí **interakci s okolím**

Lichvárová, Kratochvílová D., Horváthová – Ulice Brna – 27. 3.

- všimají si problému viditelnosti-neviditelnosti kamer při výzkumu: Dokonce jsme měli pocit, že částečný nezáměr okoloidoucích způsobujeme i my, když z druhé strany ulice natáčíme a fotíme. – vznikla vlastně rušivá interakce (viz Viktor)
- Zároveň si všimají: Nebyli jsme zahaleni **rouškou shonu** a malých prostorových možností. – opět jako u Viktora vyplývá, že ulice v centru města je dynamický prostor, kde je spěch přirozený a naopak zastavení podléhá **ostenzi**.
- Všimají si členitosti diváckého prostoru – mladý pár sledoval hráče na pískali z horního podlaží (u Tesca). – Náhodné možnosti hleděti.

Lichvárová – Brněnský fašanky – Moravská galerie

- inscenování obřadu ve foyeru Moravské galerie, inscenovaná pochůzka ulicemi Brna (dědinou), inscenované vítání obyvateli domu (tj. Moravské galerie) – inscenování inscenační události, estetizace obřadu/rituálu, napodobování jeho vnějších prvků? **Cítace** obřadu? (postmoderna)

Rotnágllová, Robková – Brněnské fašanky – Knihovna Jiřího Mahena

- cítace či inscenování obřadu: se i nadále drželi svých rolí a během celé návštěvy knihovny se snažili **udržet atmosféru lidových tradic** (specifická gesta, nářečí). – šlo

jím o atmosféru, nikoliv o funkčnost jednotlivých částí obřadu (zvaní na večerní zábavu apod.)

- i zde je obřad vítání u domu inscenován: Pár, který vítal soubory a nabízel jim pohoštění **suploval hospodyně a hospodáře**. – zde je to popsáno vyloženě jako scénka z folkloristického festivalu. Obřad, rituál, slavnost je toliko **citován** – postmoderna.

Toriská – The United States in Europe Band

- všimá si, že městští policisté z místa konání koncertu (nádvoří staré radnice): odtud vyháněli bezdomovce ležící na některých lavičkách – policisté v rolích veřejného inspektora hlediště + pro bezdomovce nejsou určeny veřejné koncerty!!!